

LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIMO KONTROLIERIUS

PAŽYMA DĖL X SKUNDO PRIEŠ MARIJAMPOLĖS PATAISOS NAMŲ KYBARTŲ SEKTORIŲ

2020-05-07 Nr. 4D-2020/1-230
Vilnius

SKUNDO ESMĖ

1. Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierius gavo X (toliau vadinama ir – Pareiškėjas) skundą ir skundo papildymo raštą (toliau vadinama – Skundas) dėl Marijampolės pataisos namų Kybartų sektoriaus (toliau tekste ir citatose vadinama ir –Marijampolės PN) pareigūnų veiksmų (neveikimo) neužtikrinant konfidencialaus bendravimo su advokatu.

2. Pareiškėjas Skunde nurodo:

2.1. „[...] 2020-02-12 pas mane į Kybartų PN atvyko man paskirta advokatė Valstybės teisinės pagalbos tarnybos A, tačiau su savo advokate, kuri paskirta administracinėje byloje, turėjau kalbėtis pas KŽS [Kriminalinės žvalgybos skyriaus] darbuotoją kabinete, būnant jame pačiam KŽS darbuotojui, [...] Policijos pareigūnei [...]. [...] aš ėjau susitikti su man paskirta advokate dėl Alytaus PN administracinėje byloje aptarti tolimesnius procesinius veiksmus, kokių advokatė imsis. Tai yra grubus pažeidimas, kadangi advokato ir kliento pokalbis yra privatus ir konfidencialus, taip išėitų, kad Kybartų PN nėra patalpos skirtos susitikimams su advokatais, vadinasi, visi pokalbiai su advokatais turi vykti pas KŽS darbuotoją kabinete ir jam pačiam dalyvaujant [...]“ (šios ir kitų citatų kalba netaisyta).“

2.2. „[...] raštu 2020-02-14 Nr. 49/04KD6-263 kreipiausi į [...] administraciją, kad sužinoti, kodėl man nebuvo suteiktas asmeniškasis pokalbis su mano atvykusia advokate [...]. [...] gavau atsakymą 2020-03-31 Nr. 20/07-376, kad aš nepareiškiau noro bendrauti su advokate privačiai asmeniškai [...]“

3. Seimo kontrolieriaus prašoma išspręsti susidariusią situaciją.

TYRIMAS IR IŠVADOS

Tyrimui reikšmingos aplinkybės

4. Seimo kontrolierius 2020 m. kovo 20 d. raštu Nr. 4D-2020/1-230/3D-741 kreipėsi į Marijampolės PN administraciją, prašydamas paaiškinti Pareiškėjo Skunde nurodytas aplinkybes.

2020 m. kovo 24 d. Seimo kontrolierius gavo Marijampolės PN administracijos 2020 m. kovo 24 d. raštą Nr. 9/07-4113.

Šiame rašte nurodoma:

4.1. „[...] 2020-02-12 į Marijampolės pataisos namus, J. Biliūno g. 14, Kybartai, atvyko advokatė ir policijos pareigūnė. Minėti asmenys kreipėsi į Kalėjų departamento prie Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos (toliau — KD) Kriminalinės žvalgybos valdybos 6-ojo Kriminalinės Žvalgybos skyriaus (toliau – KŽV 6 KŽS) pareigūnus, dėl procesinių veiksmų atlikimo su mums nežinomu nuteistuoju. KD KŽV 6 KŽS pareigūnai nuvedė minimus asmenis į pataisos namų teritorijos Kriminalinės Žvalgybos skyriaus (toliau — KŽS) kabinetą, kur policijos pareigūnė atliko procesinius veiksmus. Po procesinių veiksmų atlikimo, advokatė paprašė, ar būtų galima, taupant jos darbo laiką, trumpai pakalbėti su kitu nuteistuoju. Pareigūnams atsakius teigiamai, į KŽS kabinetą buvo atvestas nuteistasis X (toliau — pareiškėjas), kuris trumpai pakalbėjo su advokate ir buvo išvestas iš kabineto. Ar pareiškėjas reikalavo pareigūnų sudaryti sąlygas konfidencialiai pakalbėti su advokatu, nežinome, o ir advokatė dėl atskiro konfidencialaus pokalbio į pataisos namų administracijos darbuotojus nesikreipė.“

4.2. „Informuojame Jus, kad Marijampolės pataisos namų, J. Biliūno g. 14, Kybartai, administracija, į pataisos namus atvykus advokatu ir jam prašant bendrauti be pašalinių asmenų susitikimo su nuteistuoju metu, visais atvejais suteikiama tokia galimybė. Pataisos namuose susitikti su advokatais yra leidžiama keliose patalpose, tai pasimatymų suteikimo patalpose arba šalia pasimatymų esančioje teismo salės patalpoje. Esant užimtoms šioms patalpoms, sudaroma kita galimybė susitikti pareigūnų tarnybinėse patalpose. Specialiai įrengtų vietų, skirtų tik susitikimams su advokatu, nėra, dėl nedidelio šių asmenų lankymosi pataisos įstaigoje skaičiaus. [...]“

Tyrimui reikšmingi teisės aktai

5. Lietuvos Respublikos įstatymai ir tarptautiniai teisės aktai:

5.1. Advokatų etikos kodekso (toliau vadinama – AEK):

1 punktas. Bendrosios nuostatos – „1.2. Advokato profesinė veikla reikalauja laikytis teisinių ir moralinių įpareigojimų: 1.2.1. klientui; [...] 1.2.3. advokato profesijai; [...]“;

5 punktas. Konfidencialumas – „5.1. Konfidencialumas yra pagrindinė ir svarbiausia advokato teisė ir pareiga. Advokatas turi klientui garantuoti, kad suteikta informacija bus saugoma kaip advokato profesinė paslaptis. 5.2. Advokato profesinę paslaptį sudaro kreipimosi į advokatą faktas, sutarties su klientu sąlygos, kliento suteikta informacija ir pateikti duomenys, konsultacijos pobūdis ir kliento pavedimu advokato surinkti duomenys. Klientas gali leisti advokatui atskleisti tam tikrą informaciją. Konfidencialumo įsipareigojimams senatis netaikoma. 5.3. Advokatas iš savo kolegų, advokato padėjėjų, kitų savo ar advokatų profesinės bendrijos darbuotojų, kitų asmenų, kuriuos pasitelkia teikdamas teises paslaugas, turi reikalauti laikytis tokių pačių konfidencialumo įsipareigojimų ir už tai atsako“;

6 punktas. Santykiai su klientais – „6. Advokatas privalo konsultuoti, ginti klientą ar jam atstovauti sąžiningai, rūpestingai ir protingai. [...]“

5.2. Advokatūros įstatymo (toliau vadinama – Advokatūros įstatymas):

39 straipsnis. Advokatų pareigos – „1. Advokatas privalo: 1) sąžiningai atlikti savo pareigas. Advokatas privalo laikytis Lietuvos advokatų etikos kodekso reikalavimų ir elgtis dorai bei pilietiškai; [...] 3) saugoti advokato veiklos metu jam patiktą informaciją ir jos neatskleisti; [...]“;

44 straipsnis. Advokato teisės – „6) naudotis kitomis įstatymų numatytais teisėmis, susijusiomis su advokato veikla.“;

45 straipsnis. Advokato teisė susitikti su klientu – „1. Draudžiama kliudyti advokatui be pašalinių susitikti su klientu. 2. Advokato ir jo kliento susitikimo duomenys negali būti panaudoti kaip įrodymai“;

52 straipsnis. Advokato drausmės bylos iškėlimas ir nagrinėjimas – „1. Advokatui už šio

Įstatymo ir Lietuvos advokatų etikos kodekso reikalavimų bei advokato veiklos pažeidimus gali būti keliama drausmės byla. 2. Sprendimą iškelti drausmės bylą priima Lietuvos advokatūra arba teisingumo ministras. 3. Advokatų drausmės bylas nagrinėja Advokatų garbės teismas. Kai Lietuvos advokatūra sprendžia klausimą dėl drausmės bylos iškėlimo ir kai byla nagrinėjama, turi teisę dalyvauti ir asmuo, kuris kreipėsi dėl drausmės bylos iškėlimo.“

5.3. Lietuvos Respublikos teisingumo ministro 2020 m. sausio 21 d. įsakymo Nr. 1R-25 „Dėl Pataisos įstaigų ir tardymo izoliatorių vidaus tvarkos taisyklių patvirtinimo“ (toliau vadinama – PĮVT taisyklės):

101 punktas – „Pataisos įstaigos (tardymo izoliatoriaus) administracija sudaro sąlygas nuteistiesiems (suimtiesiems) susitikti su advokatu (gynėju) darbo dienomis įstaigos administracijos darbo laiku.“

5.4. Europos kalėjimų taisyklėse nustatyta:

Teisinė konsultacija:

„23.1. Visi kaliniai turi teisę į teisinę konsultaciją, ir įkalinimo įstaigos vadovybė turi sudaryti jiems tinkamas sąlygas ją gauti. [...] 23.4. Konsultacijos ir kitas bendravimas, įskaitant susirašinėjimą teisiniais klausimais tarp kalinių ir jų konsultantų, turi būti konfidencialūs. [...]“

Tyrimo išvados

6. Tyrimo metu nustatyta, kad skundo esminė vertintina aplinkybė – Marijampolės PN pareigūnų veiksmai (neveikimas), galimai nesudarant Pareiškėjui tinkamų sąlygų konfidencialiai pasikalbėti su advokatu. Skunde taip pat nurodoma, jog, 2020-02-12 į Marijampolės PN Kybartų sektorių atvykus Pareiškėjo advokatei, bendrauti teko pareigūno kabinete, dalyvaujant pašaliniams asmenims, t. y., policijos ir pataisos įstaigos pareigūnams, taip neužtikrinant Pareiškėjui galimybės konfidencialiai bendrauti su savo advokatu.

7. Advokatūros įstatyme numatyta, kad draudžiama kliudyti advokatui be pašalinių susitikti su klientu. Nuteistųjų susitikimų su advokatu tvarką nustato PĮVT taisyklės (šios pažymos 5.1–5.2 punktai).

Europos kalėjimų taisyklėse numatyta, kad visi kaliniai turi teisę į teisinę konsultaciją, o įkalinimo įstaigos vadovybė turi sudaryti jiems tinkamas sąlygas ją gauti. Konsultacijos ir kitas bendravimas, įskaitant susirašinėjimą teisiniais klausimais tarp kalinių ir jų konsultantų, turi būti konfidencialūs.

8. Skundo tyrimo metu nustatyta, kad 2020-02-12, į Marijampolės PN atvykus advokatei ir panorus pasikalbėti su Pareiškėju, šis asmuo buvo atvestas į KŽS pareigūno kabinetą, kur trumpai pakalbėjo su advokate, ir vėl buvo išvestas iš kabineto.

Kaip 2020 m. kovo 24 d. raštu Nr. 9/07-4113 informavo Marijampolės PN administracija, nėra žinoma, ar Pareiškėjas ir / arba advokatė reikalavo pareigūnų sudaryti sąlygas jiems konfidencialiai pasikalbėti.

Kaip Seimo kontrolierių informavo Marijampolės PN administracija, į pataisos namus atvykus advokatui ir jam paprašius sudaryti sąlygas susitikimo su nuteistuoju metu bendrauti su atstovaujamoju be pašalinių asmenų, visais atvejais sudaroma tokia galimybė. Pataisos namuose susitikti su advokatais leidžiama keliose patalpose: i pasimatymų patalpose arba šalia pasimatymų esančioje teismo salės patalpoje. Šioms patalpoms esant užimtomis, sudaroma galimybė susitikti pareigūnų tarnybinėse patalpose.

Pareiškėjas kartu su skundu nepateikė duomenų, kad pareigūnų pareiga užtikrinti

konfidencialumą būtų buvusi pažeista, t. y. tokių duomenų, kad Pareiškėjas ir / arba jo advokatas prieš susitikimą būtų kreipęsi į Marijampolės PN administraciją ir pareiškę norą sudaryti jiems sąlygas bendrauti konfidencialiai.

Iš skundo tyrimui pateiktų dokumentų nustatyta, kad 2020-02-12 įvykęs pokalbis buvo inicijuotas pačios advokatės, pokalbis buvo trumpas.

9. Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, bei į teisinį reglamentavimą, darytina išvada, jog Marijampolės PN pareigūnai savo veiksmais (neveikimu) netrukde Pareiškėjui 2020-02-12 bendrauti su advokatu konfidencialiai, nes nei advokatas, nei Pareiškėjas nesikreipė į pareigūnus su tokiu prašymu (reikalavimu), todėl Skundo dalis, kiek tai susiję su Marijampolės PN pareigūnų veiksmais (neveikimu), *pripažįstama nepagrįsta*.

10. Pareiškėjas papildomai informuojamas, jog AEK numatyta, jog Advokato profesinė veikla reikalauja laikytis teisinių ir moralinių įpareigojimų pirmiausia klientui bei advokato profesijai. Konfidencialumas yra pagrindinė ir svarbiausia advokato teisė ir pareiga. Advokatas turi klientui garantuoti, kad suteikta informacija bus saugoma kaip advokato profesinė paslaptis. Advokato pareiga taip pat apibrėžiama ir Advokatūros įstatyme, kuriame nustatyta, jog advokatas privalo sąžiningai atlikti savo pareigas ir saugoti advokato veiklos metu jam patikėtą informaciją ir jos neatskleisti.

Taigi, analizuojant šią situaciją paaiškėjo, kad advokatas turėdamas tam visas teises ir galimybes turėjo pasirūpinti konfidencialumo užtikrinimu, pareikalauti Marijampolės PN administracijos, kad būtų užtikrintas pokalbio su Pareiškėju konfidencialumas, net jei tai ir buvo trumpas pokalbis.

AEK 6 punkte numatyta, jog advokatas privalo konsultuoti, ginti klientą arba jam atstovauti sąžiningai, rūpestingai.

Pažymėtina, kad, pagal teisinį reguliavimą, pareiga užtikrinti konfidencialų bendravimą yra numatyta advokatui, todėl dėl galimai padaryto advokato veiklos pažeidimo, pagal Advokatūros įstatymo 52 straipsnyje numatytą reguliavimą, Pareiškėjas turi teisę kreiptis į Lietuvos advokatūrą arba Lietuvos Respublikos teisingumo ministrą (šios pažymos 5.2 punktas) dėl advokato drausminės bylos iškėlimo.

SEIMO KONTROLIERIAUS SPRENDIMAS

11. Vadovaudamasis Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 22 straipsnio 1 dalies 2 punktu, Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierius nusprendžia X skundą dėl Marijampolės pataisos namų Kybartų sektoriaus pareigūnų veiksmų (neveikimo), neužtikrinant konfidencialaus bendravimo su advokatu, *atmesti*.

Seimo kontrolierius

Augustinas Normantas